

ΟΙ ΦΩΤΙΕΣ ΤΟΥ ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡΟΥ ΣΤΟ ΡΟΥΜΛΟΥΚΙ

Ο Ι.Α. πριν πολλά χρόνια, μου παρέδωσε έναν φάκελο με τις εργασίες μαθητών της Ε΄ τάξης Γυμνασίου Αλεξάνδρειας του 1962, που είχαν ως θέμα την καταγραφή εθίμων.

Από εκείνες τις εργασίες δημοσιεύω σήμερα αποσπάσματα, που αφορούν τα έθιμα με τις φωτιές των Χριστουγέννων και του δωδεκαήμερου του Ρουμλουκιού, τηρώντας την ορθογραφία των κειμένων πλην του τονισμού.

Εργασία του Α.Π. [Παλαιοχώρι]

«[...] Την παραμονή των Χριστουγέννων οι παπούδες μας ονόμαζαν κόλιντα. Τα παιδιά εμάζευαν τις ημέρες εκείνες προ της παραμονής μπάμπαλα (ξυρά χόρτα) και την παραμονή η ώρα μία το πρωί (της 24 Δεκεμβρίου) άναπταν φωτιά και γύρω από την φωτιά έλεγαν τα παιδιά το τραγούδι των χριστουγέννων και τις λέξεις κόλιντα μπάμπου, κόλιντα μπάμπου και πηδούσαν επάνω από την φωτιά. Έπειτα ξεκινούσαν μέσα στο χωριό παρέες-παρέες από 3 μέχρι 6 παιδιά ... και πήγαιναν έλεγαν σε κάθε σπίτι το τραγούδι. Στο δρόμο εφώναζαν κόλιντα μπάμπου-κόλιντα μπάμπου. [...]

Η νοικοκυρά έπαιρνε το πρωί ανήμερα των Χριστουγέννων ένα δαβλί. Το δαβλί αυτό το έλεγαν καλικάντσαρο. Και το έβαζε μέσα στο αλώνι και το σκέπαζε με κοπριά. Αυτό το κρατούσε και το έβαζε στη φωτιά όταν εμαγύρευε το φαγητό της πρωτοχρονιάς. Το ίδιο γινόταν και των Φωτών. Αυτό το δαβλί το έκαναν έτσι για να μην πιάνουν δαβλό τα σιτάργια τους.[...]»

Εργασία της Κ.Κ. [Αλεξάνδρεια]

Η αλλαγή του γραφικού χαρακτήρα και η χρήση του τοπικού γλωσσικού ιδιώματος παραπέμπει σε καταγραφή του εθίμου από ηλικιωμένο άτομο (συγγενή της ;).

«[...] για τουν καλλικάντζαρου εβανάμι στου τζάκι ένα μεγάλου κούτσουρου τ' άφνάμι όλη τη νύχτα κι έκαιγι στου τζάκι του άλλου πού απόνμησκιν του προύι στσι 25 του έβγαζάμι στ'ν αυλή.[...] όταν χίρβάμε να πέσουμε να κοιμθούμε έβανάμι ένα κούτσουρου τρανό μέσα στου ουτζιάκ»

Εργασία ανώνυμου μαθητή [-]

«[...] Τα μικρά κοριτσάκια και αγοράκια του Δημοτικού σχολείου και αυτά περισσότερο από τους μεγάλους δεν ησυχάζουν. [...] Επίσης μαζεύουν πολλά ξύλα, παρέες παρέες σε διάφορα σπίτια του χωριού και ανάβουν φωτιά μεγάλη, πηδώντας την φωτιά, γελώντας και λέγοντας τραγουδώντας για την γέννησι του Χριστού, λέγοντας τα ακόλουθα «κόλιντα μπάμπου κόλιντα, μια κουπάνα πίτηρα και του χρόν καλύτερα. Δώσε με ένα σήκο και να φύγω». Επίσης και στην πλατεία τα μεγάλα παιδιά και πανδρεμένοι ανάβουν μεγάλη φωτιά και λένε τα ίδια όπως τα μικρά παιδιά. [...]

Εργασία της Χ.Γ. [Αλεξάνδρεια]

«[...] Ξημερώνοντας για τα Χριστούγεννα πήγεναν στην εκκλησία και όταν γυρνούσαν οι γέροι έπαιρναν λίγα τσαλιά από έναν καλό νοικοκύρη. Το πρωί οι νοικοκυρές ετοιμάζαν το σπίτι και τα φαγητά και άναβαν το τζάκι. Μετά κάθονταν κοντά στο τζάκι και με τα τσαλιά εκείνα σκάλιζαν την στάχτη και έλεγαν: εδώ παιδιά, εδώ νύφες, εδώ γαμπροί, εδώ πρόβατα και ότι άλλο είθελαν. [...]

Εργασία του Θ.Ο. [Αλεξάνδρεια]

Καταγράφεται ως πηγή του η Δ.Ο. (γιαγιά του).

«Το βράδυ τα χριστούγεννα πέρναμε ένα ξύλο και το βάζαμε στο τζάκι και όλη τη νύχτα έκαιγε. Το πρωί πηγαίναμε στην εκκλησία. Στο γυρισμό από 3 σπίτια της γειτονιάς από τα πλουσιώτερα πέρναμε ξυλάκια και τα βάζαμε στην φωτιά του ξύλου το οποίο λέγαμε καλικάντζαρο. Και τα ξυλάκια καίγοντας λέγαμε : εδώ νύφες, εδώ γαμπροί, εδώ πλούτος, πρόβατα, γελάδια και στο τέλος χρόνια πολλά. Τον καλικάντζαρο τον βάζαμε μέσα στο καρότσι και ρίχνοντας κοπριές επάνω τον πετούσαμε στην στίβα. Το ίδιο ξύλο το πέρναμε πάλι την Πρωτοχρονιά το βάζαμε στην φωτιά για να μην έρχονται οι καλικάντζαροι. Το πρωί το ξαναπετούσαμε και τα Θεοφάνεια πάλι τον πέρναμε μέσα. Το πρωί τον πετούσαμε και το καλοκαίρι τον βάζαμε στην θυμονιά.»

Εργασία ανώνυμου μαθητή [-]

«[...] Οι καλικάντζαροι φοβόταν πάρα πολύ το χοιρινό τσαρούχι, [...] η νοικοκυρά έκαιγε στο τζάκι ένα κομμάτι [τσαρούχι] για να μυρίσει ο καλικάντζαρος και να μην πλησιάζει στο σπιτικό της. [...] Κατά την παραμονή των Χριστουγέννων ο νοικοκύρης έφερνε κουτσαίνοντας ένα στραβό κούτσουρο, που το λέγαν «καλικάντζαρο». Αυτό έκαιγε όλη τη νύκτα. Έτσι προφύλασαν τον Χριστό και δεν γινόταν «καλικαντζαρόπουλο», διότι έλεγαν πως ο καλικάντζαρος φοβάται την φωτιά. Το πρωί μόλις γύριζαν από την εκκλησία το έβαζαν έξω στο αλώνι (στην αυλή) και το σκέπαζαν με κοπριά ζώων. Το ίδιο ξύλο έβαζαν στη φωτιά και την Πρωτοχρονιά, ώσπου την παραμονή των Θεοφανείων αφού το έβαζαν πάλι στην φωτιά το πρωί το υπόλοιπο έστω κι ένα κάρβουνο αν έμενε το έβαζαν στο αλώνι και το σκέπαζαν με [κοπριά] για να σβήση. Όταν έσβηνε

το πήγαιναν στο χωράφι και το σκέπαζαν με χώμα για να μην βγάλει το σιτάρι δαυλό. [...] Τον καλλικάντζαρο τον έπαιρνε ο νοικοκύρης και τον έβαζε κάτω από την θυμωσιά για να χαθή έτσι ο αυλός όπως κάηκε και κατεστράφηκε ο καλλικάντζαρος. [...] Στις 23-24 του Δεκέμβρη τα μεσάνυχτα τα παιδιά του χωριού άναβαν μια πολύ μεγάλη φωτιά στην πλατεία του χωριού και την πηδούσαν λέγοντας τα κάλαντα. Όταν έσβηνε η φωτιά τα παιδιά ξεχύνονταν στο χωριό φωνάζοντας «κόλιντα μπάμπου, κόλιντα». [...] Όταν γύριζαν από την εκκλησία καθένας έπαιρνε από τους φράχτες τριών νοικοκυρόσπιτων της γειτονιάς μερικά ξυλαράκια «τσάκνα» και σκαλίζοντας την φωτιά που έκαιγε ο καλλικάντζαρος έλεγε: «εδώ νύφες, εδώ γαμπροί, εδώ γάμος, εδώ χαρές, εδώ παιδιά, εδώ κορίτσια, εδώ γελάδια, εδώ πρόβατα» και στο τέλος «χρόνια πολλά» έλεγε δηλαδή ότι επιθυμούσε».

Εργασία της Ε.Α. [Βρυσάκι]

«[...] Στις 23 Δεκεμβρίου την νύκτα κατά τα ξημερώματα μαζεύονταν όλοι οι άνδρες και τα παιδιά της γειτονιάς και άναβαν μια πολύ μεγάλη φωτιά. Μαζεμένοι όλοι γύρω από αυτήν φώναζαν «Κόλιαντα μπάμπου – Κόλιαντα». Όταν η φωτιά ποια έσβηνε τα παιδιά χωρίζοντας σε παρέες και γυρνούσαν όλα τα σπίτια του χωριού και έψαλαν την γέννηση του Χριστού.[...] Τα ρογάτσια 5 μέρες συνεχώς γυρνούσαν από χωριό σε χωριό, όπου έφθανε η παραμονή των Φώτων και ξαναγυρνούσαν στο χωριό. Το βράδυ λοιπόν άναβαν μια πολύ μεγάλη φωτιά στην οποία γύρω, γύρω χώρευαν τα ρογάτσια. Όποιος λοιπόν από αυτούς πηδούσε πρώτος την μεγάλη αυτή φωτιά εκείνος έπερνε το «ρεγάλο» από το χωριό.[...]».

Αλεξάνδρεια 20-12-2014
ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ